

Integrace, remittance a transnacionální životy Čechů žijících v zahraničí

Eva Janská, ejanska@natur.cuni.cz

Trendy v politice sociální integrace a výzkumu

Plzeň, 9.11.2023

Struktura příspěvku

- Dřívější a současné výzkumy a projekty Geomigrace (TAČR a GAČR), cíle a výzkumné otázky
- Koncepty
- Česká diaspora v zahraničí (definice, počty, vývoj)
- Metodologie
- První výsledky
- Jak dál?

Cíl:

Jaký je charakter nových českých diaspor a jak transnacionální vazby ovlivňují integraci v šesti geograficky odlišných zemích (vzdálené vs.blízké; tradiční imigrační země vs.nové)

Jak se povaha remitencí u českých krajanů liší od výzkumů remitencí proudících do zemí globálního Jihu?

Proč?... mezera ve výzkumu

Do studia integrace vkládáme geografickou fyzickou vzdálenost (a sílu vazeb na mateřskou zemi)

Typologie transnacionálních migrantů: silné vs. slabé vazby se zemí původu (závisle proměnná je integrace ekonom. a sociokulturní)

	Personal characteristics	Level of integration	Typical for Moldovans in
Strong transnationality with remittances (C1)	middle aged migrants, short period of stay, less educated	low socio-cultural high economic	Czechia
Strong transnationality without remittances (C2)	young immigrants, short period of stay, educated	low socio-cultural low economic	Czechia
Weak transnationality with remittances (C3)	older migrants, longer	Low socio-cultural high economic	Italy
Weak transnationality (C4)	both young and old, longer, less educated,	High socio-cultural high economic	Italy
Weak transnationality with contacts in Moldova (C5)	young, families or singles in the country of destination	High socio-cultural	Italy/Czechia

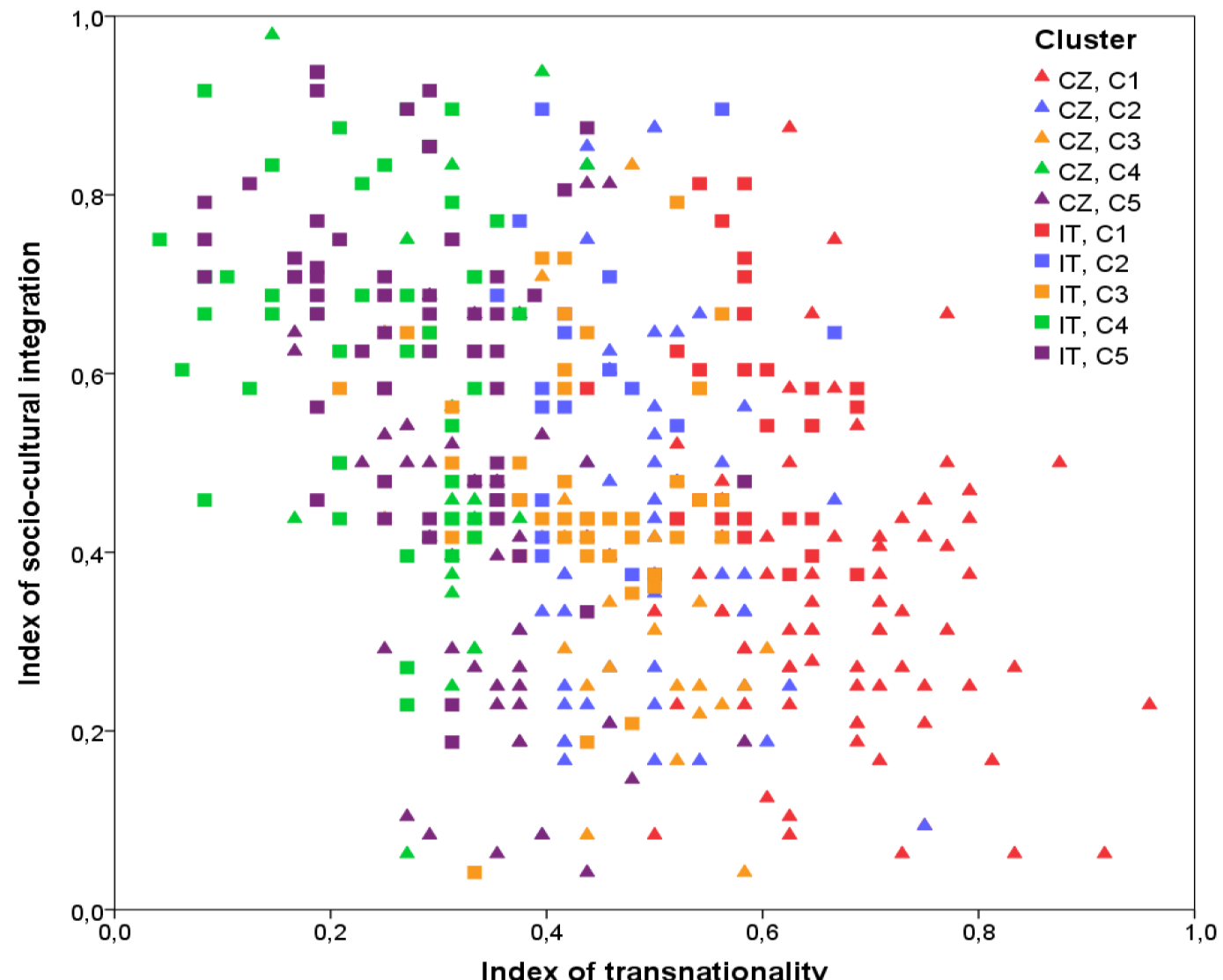
Přistěhovalci (Moldavané) podle typu klastru, cílové země a indexů transnacionality a sociokulturní integrace

Závěry:

Transnacionalizace má negativní dopad na sociokulturní integraci, kde klíčovou roli hraje délka pobytu a věk při příjezdu (platí pro obě skupiny Moldavanů)

Transnacionalizace má slabě pozitivní dopad na ekonomickou integraci "italských" Moldavanů, kdy vydělané peníze mohou zesilovat vazby s rodinou v zemi původu

Gender - v obou zemích lepší ek.integrace u mužů

Stará vs.nová definice diaspory/koncepty

Definition (Cohen 1997, Safran 1991): dispersal from homeland to two or more foreign regions, expansion, in pursuit of work or trade, a collective memory and myth about homeland, strong ethnic group consciousness

Gamlen (2019): 'diaspora' as an umbrella term for the many extra-territorial groups that, through processes of interacting with a variety of state institutions at, below, and above the nation-state, are attributed with various 'thicknesses' of 'diasporic membership' (Smith 2003a) in their home country. These groups include temporary or transnational migrants who spread their time between several places in which they hold some or other status (e.g. citizen, denizen, or visitor). They also include longer term but still first-generation emigrants settled in another country, and descendants of emigrants who—in certain places at certain times—identify as diasporic or even as members of a fully fledged diaspora 'community'.

Modern definition: The IOM and Migration Policy Institute (MPI) define diaspora as "migrants and their descendants who live outside the country of their birth or ancestry, either on a temporary or permanent basis, yet still maintain affective and material ties to their countries of origin" (Agunias and Newland (2012: 15))

Posun od konceptu diaspory k transnacionalismu (větší dynamika)

Diaspora... (jako druh komunity)

- Typologie diaspory (Cohen, Safran)
- Konstruované typy diaspor: nacionalisté na dálku (Anderson 1998); pracovní migranti (Sheffer 2003); politické; náboženské; emigrantské skupiny (italská diaspora), Bruneau (2010);
- Sémantická slova jako krajan, uprchlík, etnická komunita (Toloyan 1991) - komunity mimo země původu

Transnationalism...(jako proces)

- Mnohočetné vazby a interakce spojující lidi nebo instituce přes hranice národních států (rozsah, rozmanitost, frekvence a pravidelnost pohybů), př. Vertovec (1999)
- Dopady na migranty (a jejich diasporické komunity) v hostitelských zemích a na rodinné příslušníky „doma“ (např. Portes et al., 1999)
- Institucionální přístup- T shora (státní instituce) a zdola (místní aktivity) (Guarnizo et al., 2003; Zhou, Min 1996)
-

Transnacionalizace a integrace

- ▶ **Integrace označuje proces usazování, interakce s hostitelskou společností a sociální změny, které následují po imigraci (Garcés-Mascareñas, Penninx 2016). Předpokladem je, že čím déle migranti zůstávají v hostitelské společnosti, tím více se integrují a tím méně zůstávají spojeni se svou domovskou zemí (Alba and Nee 1997)**
- ▶ Engbersen et al. (2013) neprokázali žádnou silnou vazbu mezi vztahem k domovské zemi a integrací, ačkoli integrace může jít ruku v ruce se silnými nebo slabými formami transnacionalismu. Imigranti mohou být začleněni do hostitelské společnosti na různých úrovních a v různých dimenzích (např. Entzinger a Biezeveld 2003), a proto je důležité rozlišovat konkrétní vztahy.
- ▶ Stírání hranic mezi novými diasporami a transnacionalismem (rozmanitost kontaktů/vazeb s vlastí) (e.g. Vertovec 2009, Engbersen et al. 2013, Alba, Nee 2003 or Heckmann 1999)

Geografická vzdálenost a kontext

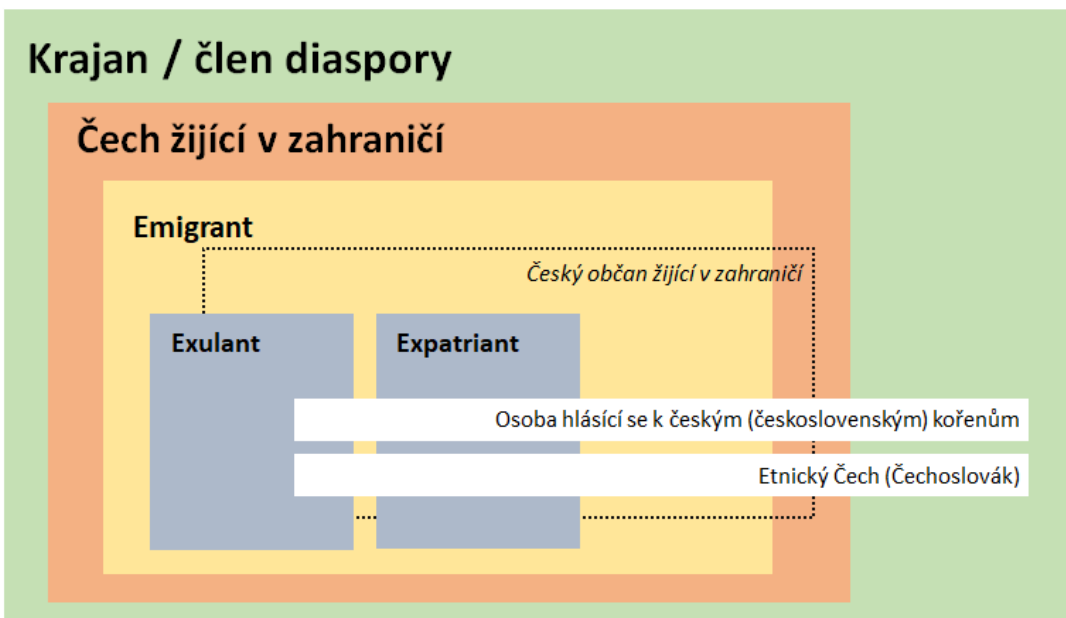
souhrn přírodních, sociálních, ekonomických, politických a kulturních podmínek, které ovlivňují život přistěhovalců na mikro a makro úrovni (Kwan2012, s. 996)

- komplexní vztah mezi geografickou vzdáleností a interakcí v kontextu migračního výzkumu, který zahrnuje mnoho různých faktorů a dimenzí jako např. integraci. (Simandan 2016, 251).

Subjektivní zkušenost předpokládá pozornost nejen na "fyzickou vzdálenost" - ale také na tři neprostorové dimenze - časovou, sociální a hypotetickou. Vzdálenost (nebo blízkost) tak působí prostřednictvím "integrované jednoty", která ovlivňuje mentální procesy a vlastně i lidské chování

Česká diaspora

Terminologie

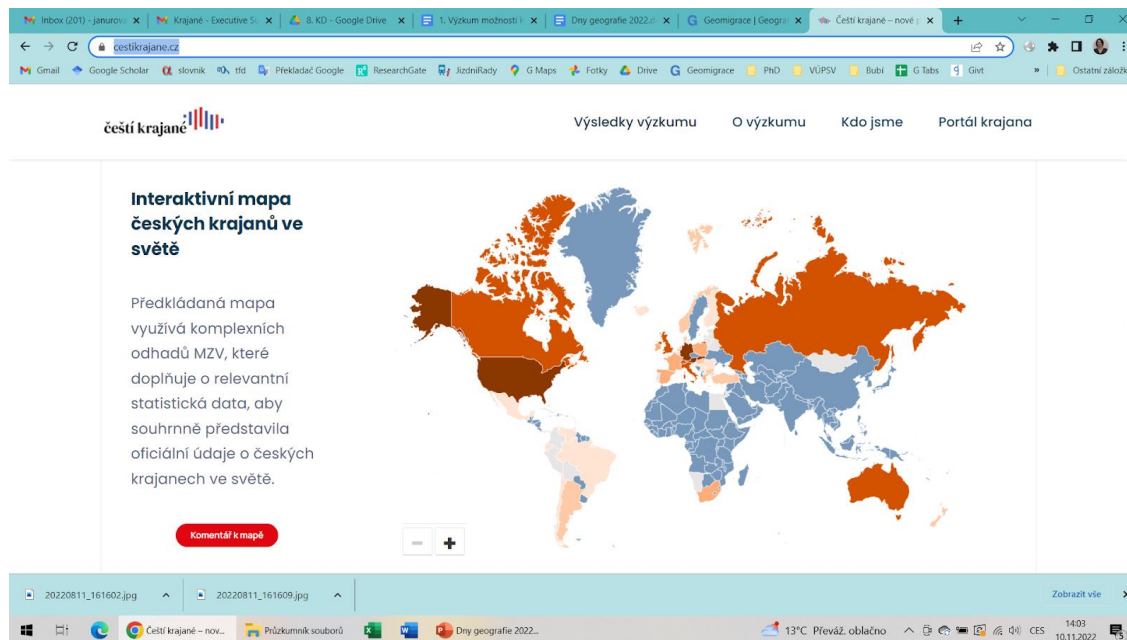
Cca 2,5 milionu osob (oficiální statistiky jednotlivých cílových států a nadnárodních organizací, kvalifikované odhady zastupitelských úřadů v cílových zemích i odborné studie) - čeští občané ve světě, osoby v Česku narozené, osoby mající češtinu jako svůj rodný jazyk, ale i osoby hlásící se k českému původu, byť jsou i několikátou generací českých emigrantů.

Cca 911 388 osob pocházejících z Česka (OSN; UN DESA 2020) v roce 2019 – pouze osoby narozené na českém území a žijící v zahraničí, v případech několika zemí pak počet v nich pobývajících českých občanů

Počty krajanů/velikost diaspory

Počty krajanů - interaktivní mapa

viz web projektu: <https://www.cestikrajane.cz/>

Česká diaspora a její velikost

- **Spojené státy americké (USA)**, cca 1,6 mil. českých krajanů a cca 82 000 osob narozených v Česku (UN DESA 2020)
- **Kanada** - cca 145 000 osob
- **Spojené království** – cca 100 000 osob podle MZV (2020)
- **Německo** cca 80 000 (podle mikrocenzu ale cca 60 000 vs. 200 000 osob: osoby s českou státní příslušností/občanstvím vs. osoby s českým migračním původem, tedy migranti i jejich potomci)

Metody, metodika a údaje

**On-line dotazníkový průzkum (62 otázek)
(duben-červen 2023)**

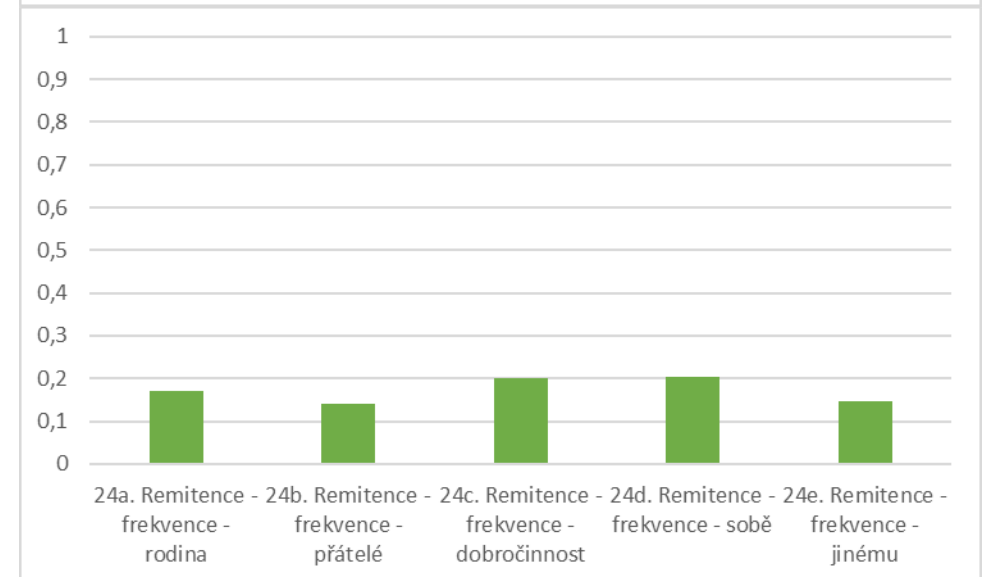
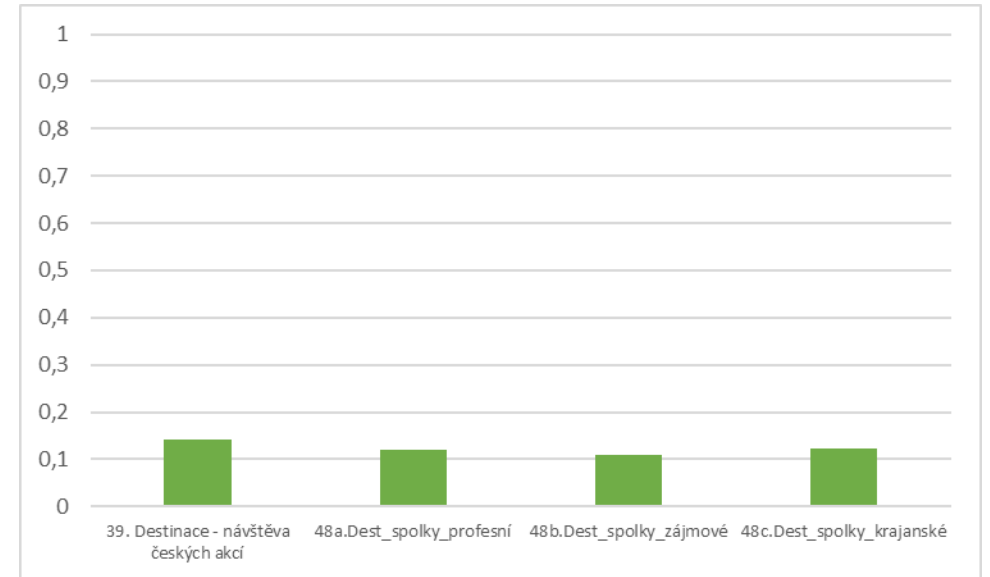
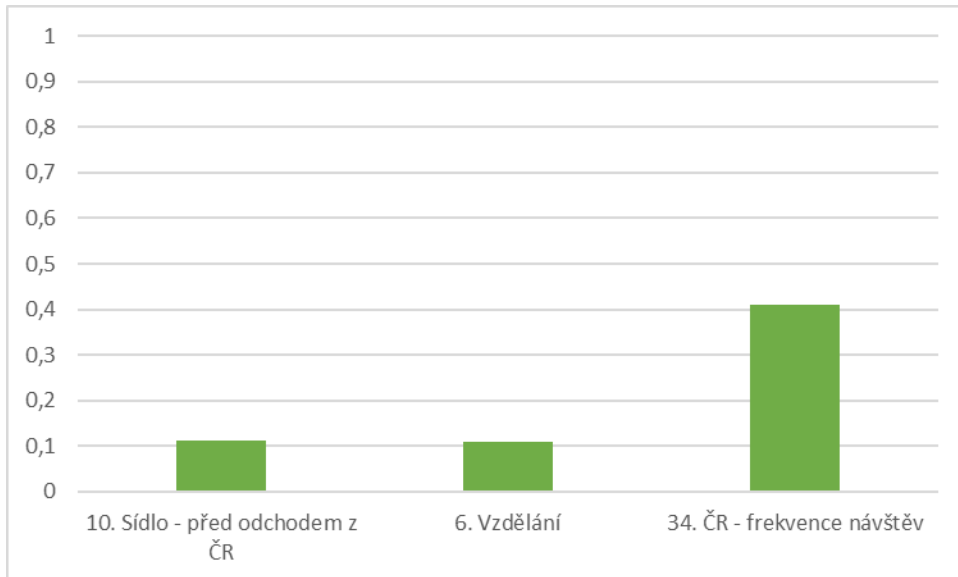
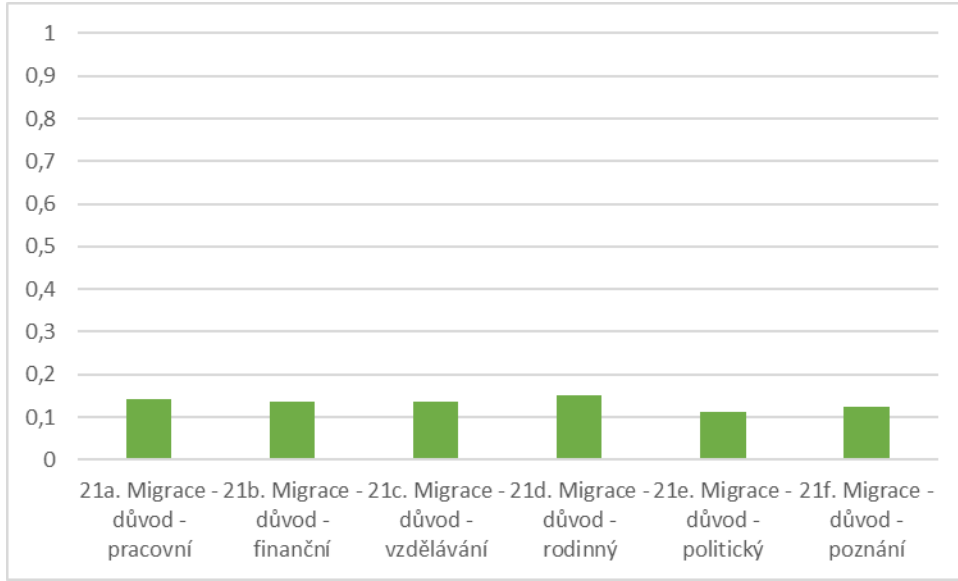
Statistické analýzy

**Vybráno N=669
(USA=121;Aus=112;NZ=108; Francie=104;
VB=109, Německo=115)**

Kampaň na Facebooku
Databáze Ministerstva zahraničních věcí,
"ostatní" databáze jako "Expatri",
sněhová koule, osobní kontakty,
webové stránky českých/československých
organizací v zahraničí

- Cramerovo V – síla vztahů mezi geografickými regiony
- Regresní analýza
- Vybrané proměnné a konstruované indexy:
- Integrace – závisle proměnná (ot.52 a 60)

Podobnosti/rozdíly mezi šesti cílovými zeměmi

Výsledky regresní analýzy

Závisle proměnná je stupeň integrace
(kombinace otázek)

Ot.52: Do jaké míry se cítíte být
začleněn do společnosti v zemi, kde
žijete?

Ot.60: Jak jste v současné době
spokojen/a se svým životem v
zahraničí

(škála od 1-5)

	Austrálie	Francie	Německo	NZ	USA	VB
11. Sídlo nyní - velikost	-0,11	-0,01	-0,07	0,10	-0,08	0,06
5. Pohlaví	0,14	0,09	0,02	0,05	0,03	0,11
6. Vzdělání	0,36	0,03	0,04	0,02	0,05	0,00
15. Děti	-0,05	0,18	-0,13	-0,04	0,16	-0,08
2. Délka pobytu (cílová země)	0,28	0,12	0,12	0,19	-0,21	0,10
49. Plán - návrat do ČR	-0,38	-0,40	-0,31	-0,50	-0,50	-0,45
53. Používání češtiny_průměr	-0,08	-0,09	0,05	0,06	-0,18	0,12
23. Remitence	0,06	-0,05	0,04	-0,08	0,06	0,11
36. ČR - kontakt s rodinou/známými	0,20	0,11	0,19	0,11	0,01	0,13
R2	0,29	0,24	0,13	0,34	0,27	0,26

Co dál?

- N.Zéland – nová imigrační země (mladí, svobodní nebo s partnerem, remitence sobě, bezdětní)
- Přidat do modelu více proměnných
- Možná i pracovat s celkovými daty
- Modelovat stupeň integrace s remitencemi a významností vztahů mezi Českem a migranty – politika vůči diaspoře